

พงศาวดารเมืองไทรบุรี

ตำนานมะโรง มหาวงศ์

ตำนานมะโรง มหาวงศ์ เล่มนี้
เป็นผลผลิตของคนรุ่นก่อน
ซึ่งผู้เขียนได้รวบรวมข้อมูล
ประวัติศาสตร์และพงศาวดารเมืองไทรบุรี
เพื่อให้ ผู้สนใจศึกษาได้เห็นถึงรากเหง้า
ของคนไทยอย่างแท้จริง

ประทุม ชุ่มเฟื่องพันธุ์

หนังสือตำนานมะโรง มหาวงศ์ พงศาวดารเมืองไทรบุรี ผู้เขียนได้
เก็บรวบรวมข้อมูลจนละเอียดและมีความแม่นยำ ซึ่งบางท่านยังไม่เคยได้อ่าน
และได้รับทราบ เป็นหนังสือที่มีเนื้อหาสาระครบถ้วน เหมาะสำหรับไว้ศึกษา
ประวัติศาสตร์ และเก็บไว้สำหรับอ้างอิงแก่เยาวชนรุ่นหลังจะได้ค้นคว้าและได้
ทราบประวัติของเมืองไทยถึงความเป็นมา สำนักพิมพ์หวังเป็นอย่างยิ่งว่า
หนังสือเล่มนี้มีประโยชน์สำหรับผู้อ่าน และควรแก่ห้องสมุดเป็นอย่างสูง

ด้วยความปรารถนาดี

The Knowledge Center

การศึกษาประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นอกจากเราเริ่มต้นช้ากว่าชาวตะวันตกหลายทศวรรษแล้ว เรายังขาดหลักฐานเอกสารชั้นต้นอีกด้วย ทำให้ยังต้องเดินตามหลังเขาอยู่ร่ำไป เหตุที่ทำให้การศึกษาค้นคว้าของชาวตะวันตกเจริญก้าวหน้าขึ้น อยู่ที่จับหลักถูกและจับจริงด้วย

อย่างเราจะศึกษาเรื่องเมืองไทย แรกจำเป็นต้องเรียนภาษาไทยก่อน เรียนขนาดอ่านออกเขียนได้ พูดได้ ขึ้นต่อไปจึงเริ่มอ่านแปล พงศาวดาร ตำนาน คัมภีร์ ศิลาจารึก กฎหมายตราสามดวง วรรณคดีเอก และอื่นๆ ที่เป็นแก่นหรือหัวใจออกเป็นภาษาของเขา เช่น อังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน ดัตช์ ญี่ปุ่น เพื่อให้คนของเขาศึกษาเรียนรู้และวิเคราะห์วิจย เขียนออกมาเป็นหนังสือตำราเผยแพร่อันเป็นขั้นตอนสุดท้าย

ดังนั้นเราจึงไม่เพียงเห็นเลือดเนื้อเท่านั้น แต่เห็นเข้าไปถึงกระดูกากเหง้าของคนไทยอย่างแท้จริง การวางแผนทางการเมือง การค้า การทหาร การศึกษา การปกครอง และอื่นๆ จึงอยู่ในฐานะได้เปรียบทุกประการ ในเมื่อรู้ชีวิตจิตวิญญาณ ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรมประจำชาติจนหมดสิ้นแล้ว

ชาวตะวันตกเริ่มเรียนรู้ชาวตะวันออกมาแต่สมัยอยุธยาหรือยุคล่าอาณานิคม แต่ที่สนใจลงมาศึกษาค้นคว้าแปลเอกสารหนังสือและเขียนตำราเพื่อความรอบรู้อย่างจริงจัง นับแต่ราวสมัยรัชกาลที่ 4-5 เป็นต้นมา เมื่อระบบการพิมพ์เจริญก้าวหน้า และชาวตะวันตกนั่นเองที่ได้เข้ามาเป็นผู้ริเริ่มก่อตั้งสมาคมเพื่อการศึกษาค้นคว้าทางวิชาการขึ้นไว้เกือบทุกประเทศ และยังสืบเมล็ดพันธุ์พืชผลมาจนทุกวันนี้ ซึ่งบ้านเราก็มีสยามสมาคม เป็นต้น

ตำนานมะโรง มหาวงศ์เล่มนี้ เป็นผลผลิตของคนรุ่นก่อนที่ลืมนั่นไปแล้ว ซึ่งผู้เขียนได้อาศัยใช้ศึกษาค้นคว้าอยู่เสมอ และเห็นควรเผยแพร่ให้ผู้ที่สนใจได้ทราบด้วย เพื่อจะเป็นประโยชน์บ้าง

ประทุม ชุ่มเพ็งพันธุ์

หน้า

๘ คำนำสำนักพิมพ์	
๘ อารัมภบท	
๘ เมืองไทรบุรี : อนุบทพัฒนาการประวัติศาสตร์ไทย	1
๘ ตำนานมะโรง มหาวงศ์ : พงศาวดารเมืองไทรบุรี	1
1. ราชามะโรง มหาวงศ์ เดินทางจากนครหุ้ม (โรม) เรืออับปางกลางทะเล	37
2. ราชามะโรง มหาวงศ์ ตั้งเมืองลังกาสุกะ (ไทรบุรี)	53
3. เจ้าชายนครหุ้มอภิเษกสมรสกับราชธิดาเจ้ากรุงจีน	59
4. ราชามะโรง มหาวงศ์ เร่งพัฒนาเมือง และเปลี่ยนชื่อใหม่เป็นเกดะห์ (ไทรบุรี)	75
5. สมัยราชามะโรง มหาโพธิสัตว์ เป็นกษัตริย์ปกครองเมืองไทรบุรี	87
6. ส่งราชโอรสองค์แรก ออกไปสร้างประเทศสยาม ล้านช้าง	93
7. ส่งราชโอรสองค์ที่ 2 ไปสร้างเมืองเประกั และราชธิดาองค์ที่ 3 ไปสร้างเมืองปัตตานี	99
8. สมัยราชาศรีมหาวงศ์ ปกครองเมืองไทรบุรี	107
9. สมัยราชาศรีมหาอินทรวงศ์ ปกครองเมืองไทรบุรี	117
10. สมัยราชา (วงศ์) มหา ปรีต ดุริยา ปกครองเมืองไทรบุรี	119
11. บทบาทพฤติกรรมราชาผู้มีเขี้ยวทรราช	125
12. กำเนิดรัชทายาทพระราชาผู้มีเขี้ยว	143

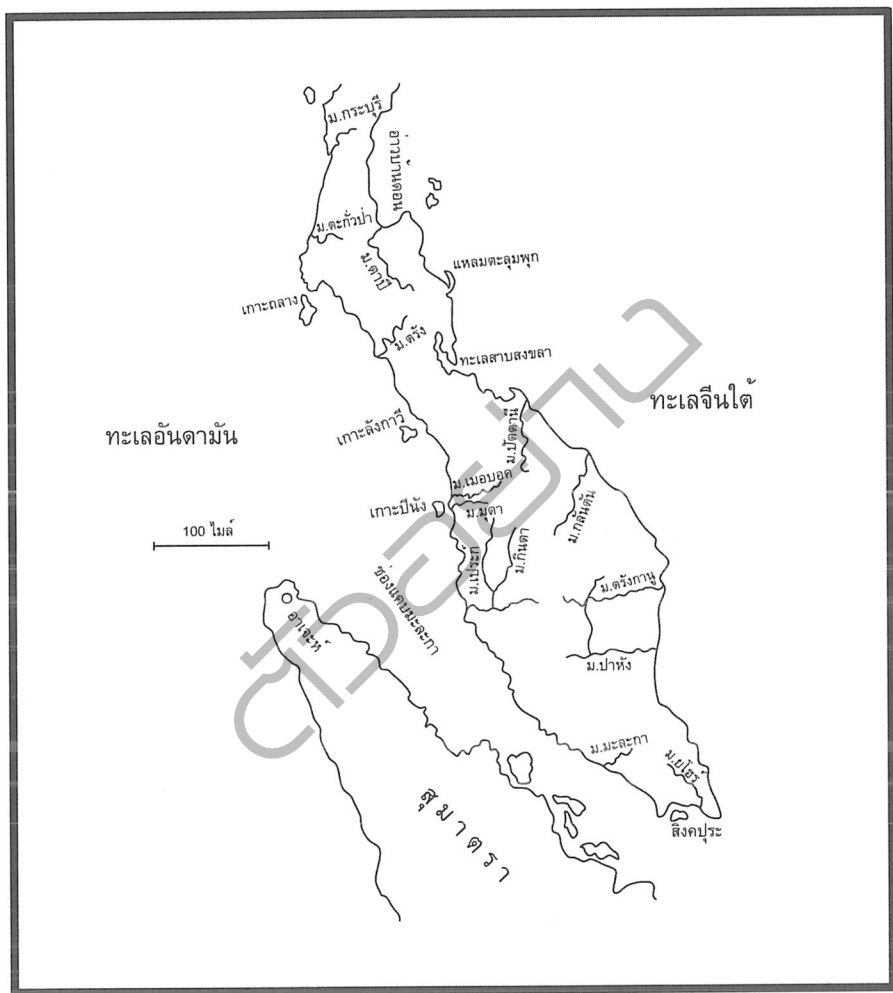
13. เหตุการณ์ศึกสามเฒ่า (สยามมลายู-มอญพม่า-คนพื้นเมือง)	155
14. สมัยราชาพระองค์ มหาโพธิสัตว์	177
15. กำเนิดมนุษย์จากลำไม้ไผ่ และเกิดจากไขฟองน้ำ	187
16. แรกการเผยแพรศาสนาอิสลาม สู่คาบสมุทระเลใต้	195
17. บทบาทราชา บุญ บิตตง ผู้กำเนิดจากไม้ไผ่ตง	209
18. สมัยพระองค์มหารวงศ์ (สุลต่าน มาซูลฟูล ซาห์) ส่งราชโอรสแยกไปปกครองเมืองต่างๆ	217
19. สมัยการสืบทอดราชสมบัติแบ่งแยกอำนาจยุคสุดท้าย	223
20. เจริญรุ่งเรืองและบรรณานุกรม	229
๘ ปัจฉิมกถาบท	303
๘ แผนที่แผนผัง โดย นายศักดิ์สิทธิ์ อิมสอน	

เมืองไทรบุรี : อนุบพพัฒนาการ ประวัติศาสตรไทย

เนื่องจากตำนานมะโรง มหาวงศ์หรือพงศาวดารเมืองไทรบุรีเป็นบันทึกเรื่องประวัติการตั้งถิ่นฐาน (early settlements) ของชาวอินเดียยุคโบราณเก่าแก่ นับตั้งแต่เริ่มก่อตั้งเมืองเมื่อพันกว่าปี มาจนถึงสมัยพุทธศตวรรษที่ 23 จึงมีเรื่องอภินิหาร เรื่องนิทาน เรื่องสังคม การเมือง ศาสนา และวัฒนธรรมของเก่าของใหม่ปะปนอย่างสับสนกันอยู่มาก แต่ก็แฝงไว้ด้วยข้อมูลทางประวัติศาสตร์โบราณคดี บนแหลมมลายู-ไทย ที่น่าศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นเพื่อให้การอ่านหนังสือตำนานสนุกเข้าใจง่าย จึงขอนำเรื่องภูมิหลังพื้นฐานของเมืองไทรบุรี มากล่าวเป็นแนวทางการทำความเข้าใจพอเป็นสังเขป

สมัยตามพวลิงค์

แหลมมลายู-ไทย สมัยไพลสโตซีน (Age of Pleistocene) มนุษย์ยุคโบราณก่อนประวัติศาสตร์ สมัยหินเก่าอายุหลายหมื่นปี อาศัยที่ลาด

แผนที่คาบสมุทรไทย-มลายู

เชิงเขาชายฝั่งทะเลเดินทางขึ้นเหนือล่องใต้ติดต่อกันระหว่างแหลมมลายู เกาะสุมาตรา-เกาะชวา เร่ร่อนหากิน (hunter gathering) อยู่เป็นปกติ ต่อมาเมื่อแผ่นดินไหลทวีปชายฝั่งทะเลงอกขยายออกไปมาก จึงเกิดที่ราบลุ่ม กว้างขวางและอุดมสมบูรณ์ด้วยพืชผักปลาอาหาร ประจวบกับที่มนุษย์ยุค หินใหม่เริ่มลงหลักปักฐาน รู้จักทำเกษตรกรรมเพาะปลูกเลี้ยงสัตว์ เมื่อ ประมาณ 3,000-4,000 ปีที่ผ่านมาแถบปากอ่าวเมืองไทรบุรี จึงมีมนุษย์ เข้ามาอาศัยอยู่แล้ว จึงปรากฏพบภาชนะและเครื่องมือหินขัด (polished tools) ตกรกระจายอยู่ทั่วไป

ต่อมาจึงถึงยุคที่ชาวอินเดีย ลังกา เดินทางเข้ามาติดต่อกับชาย (Age of Discovery) ยังดินแดนสุวรรณภูมิและสุวรรณทวีป ซึ่งโดยทั่วไปเชื่อว่าอาจเกิดขึ้นตั้งแต่ราวพุทธศตวรรษที่ 6-8 เป็นต้นมา แต่ทว่าหลักฐานที่พบ ยังไม่มีเก่าถึงเพียงนั้น ที่พอมิเก่าอยู่บ้างคือตั้งแต่ราวพุทธศตวรรษที่ 9-10 ซึ่งตำนานมะโรง มหาวงศ์ ได้พยายามกล่าวเน้นนักหนาว่าลักษณะทาง ภูมิศาสตร์บริเวณปากอ่าวเมืองไทรบุรีเกิดการเปลี่ยนแปลงขนานใหญ่อย่าง รวดเร็วมากคือเกิดมีน้ำทะเลลด แผ่นดินงอกขยายทอดยาวลงไปในทะเล (Alluvial Plains) ส่วนที่เคยเป็นเกาะแก่งอยู่ในทะเล (cluster of Islands) มาก่อน ก็เหือดแห้งกลายเป็นผืนดินและภูเขาเชื่อมต่อกับแผ่นดินใหญ่ (Mainland) ยาวเป็นพิศกลายเป็นสาขาส่วหนึ่งของเทือกเขาสันกาลาศรี บ้าง เทือกเขาบันดิงบ้าง

ดั้งเดิมทีเดียวเกาะสรี (Pulau Sëri) ก็อยู่ในทะเลต่อมาน้ำทะเล แห้งจึงกลายเป็นตั้งอยู่บนบก เรียกเป็นเขาศรี และต่อมากลายเป็นเขา เยอไร (Gunong Jerei-Jerai) ซึ่งคนไทยเราเรียกเพี้ยนเป็นเขาไทร คือเป็น ชื่อ เมืองไทร (บุรี) อย่างในปัจจุบัน และคำว่าศรี (Sëri) นี้ชาวขวามัย มัชปาหิตในหนังสือวรรณคดีนาครกฤดาคม แต่งโดยประประญะ (Prapañca) เมื่อ พ.ศ.1908 เรียกเป็นเมืองไซ (Sai) จากคำนี้กระมังที่คนไทยบางคนลาก เข้าว่าดเป็น “ไซ” คือเครื่องมือดักปลาอะไรไปไกล

ครั้นถึงยุคเมื่อเกิดที่ราบชายฝั่งทะเล (Age of Settlements) จึงกลายเป็นท่าเล ที่อยู่อาศัยและท่าเกษตรกรรมของคนพื้นเมืองเดิม (aborigines-Orang Asli) และเมื่อพ่อค้าชาวอินเดียแล่นเรือมาติดต่อกับชาวข่านนี้ เกิดเรืออับปางจึงขึ้นฝั่งตั้งหลัก (Resort of Merchants) บริเวณปากอ่าวเมืองไทรบุรีโดยบังเอิญ ได้พบว่าบริเวณนี้มีคนป่าพื้นเมืองเผ่าหนึ่ง (Girgassi) อยู่เต็มไปหมด คนเหล่านี้ยังเป็นสังคมชนเผ่ามีแต่หัวหน้า (chiefdom) ปกครองมีระบบสังคมวัฒนธรรมเป็นของตนเองที่สูงระดับหนึ่ง (Semi-cultural) เมื่อชาวอินเดียมาค้าขายติดเกาะอยู่ด้วยความจำเป็น ตั้งใจว่าจะขออาศัยพักพิงเพียงชั่วคราว เพื่อรอโอกาสเดินทางกลับบ้านเมือง แต่เมื่อเห็นคนพื้นเมืองต้อนรับดีจึงช่วยอบรมสั่งสอนเผยแพร่วิทยาการ เกิดใกล้ชิดสนิทกันจึงได้แต่งงานกับสตรีคนพื้นเมือง ถูกยกย่องสถาปนาขึ้นเป็นกษัตริย์ปกครองประชาชนทั้งมวล ครั้งแรกที่ตั้งใจว่าจะอาศัยอยู่ชั่วคราว ก็กลายเป็นอาศัยอยู่อย่างถาวรไป เกิดเป็นบ้านเมืองกลายเป็นเมืองท่าค้าขายที่เจริญใหญ่โตขึ้นมา

มีข้อควรสังเกตประการหนึ่ง ตำนานพยายามเน้นเรื่องกลุ่มชนพื้นเมืองเผ่าเมอฆาซซี (Girgassi) บนแหลมมลายูว่ามีบทบาทความสำคัญมาก นับตั้งแต่ยุคแรกที่ตั้งเมืองจนถึงยุคหลัง และกล่าวว่าเป็นคนสยามหรือสยามหรือไม่ก็เป็นคนพื้นเมืองดั้งเดิม (Original Tribesman) หรือไม่ก็เป็นกลุ่มชนที่มาจากรากเดียวกัน (cognate) อีกทั้งมีชื่อเรียกเป็นภาษาไทยฟังออกบ้างไม่ออกบ้าง คนพื้นเมืองกลุ่มนี้ส่วนหนึ่งอาจจะหมายถึงพวกที่ชาวมลายูเรียกว่า ล้า-สาม (Sam Sam) อันหมายถึงคนสยามที่หันไปนับถือศาสนาอิสลาม (มีอยู่มากในไทรบุรี กลันตัน สตูล สงขลา) เป็นคนติดถิ่นมาแต่โบราณก็ได้ แต่คนท้องถิ่นบางคนไม่ยอมรับเพราะเป็นคำเหยียดกัน ซึ่งต้องเข้าใจว่าการเรียกขานย่อมมีถูกใจบ้างไม่ถูกใจบ้างเป็นธรรมดา ผู้พูดอาจไม่มีเจตนาอะไรก็ได้ ถ้าตำนานกล่าวถูกต้องชาวสยามหรือสยามจะต้องเคยอาศัย

อยู่บนแหลมมลายูมาแต่โบราณนานแล้ว มิใช่เพิ่งอพยพเคลื่อนย้ายลงไป

ตำนานพยายามจะอธิบายสาเหตุแรกเกิดสร้างเมืองไทรบุรีขึ้นเป็น
ปฐมบทยังโยงไปจากที่กล่าวมา เนื่องจากเขียนขึ้นภายหลังและต้องการ
เอาไปผูกโยงกับสมัยนิยมเรื่องการแต่งงานกับราชธิดาพระเจ้ากรุงจีน นับ
ตั้งแต่สมัยกบไลซานมอบหมายให้มาร์โคโปล로나ชบวนเรือพาราธิดากรุง
จีนไปอภิเษกสมรสกับกษัตริย์เปอร์เซีย เมื่อราว พ.ศ. 1834-5 และต่อมา
เจิ้งเหอ (พ.ศ. 1914-1978) ก็ยกกองเรือมาป่วนเป่ียนอยู่แถวนี้ เนื่องจาก
จีนเป็นชาติที่เจริญเป็นมหาอำนาจใครๆ ก็อยากเป็นดองด้วย เพื่อเกียรติ
ศักดิ์ศรีสร้างบารมีการยอมรับ และดูจะเป็นแพชั่น ตำนานทางเกาะชวาก็
ว่า มเหสีของกษัตริย์ชาวพุทธองค์สุดท้ายประมาณ พ.ศ. 2021 ก็ว่าเป็น
สตรีชาวจีน และในตำนานฉบับเดียวกันนั้น ยังกล่าวด้วยว่า กษัตริย์จีนได้
จัดขบวนเรือปราฮู (prahus) พื้นเมืองลิบลามายังนครปาเลมบัง (ราชธานี
ศรีวิชัยเดิม) บนเกาะสุมาตรา ขอร้องให้ราชาสังโคปุระ (Sangsopurbha)
ยอมรับแต่งงานกับราชธิดาของพระองค์ ซึ่งเดินทางมาพร้อมกับราชสาสน์
และข้าราชการบริพารเป็นชาย 100 คน หญิง 100 คนให้มาเป็นข้าทาสด้วย
ตำนานทางมะละกาว่าสุลต่าน มันซูชาห์ (Sultan Mansurshah) ผู้
ปกครองเมืองมะละกาได้ส่งคณะทูตไปจ้มนก้องยังราชสำนักจีนเพื่อขอร้องราชธิดา
ตอนกลับพระเจ้าจักรพรรดิได้ตรัสสั่งคณะทูตว่า ขอให้ช่วยชักชวนให้องค์สุลต่าน
เดินทางไปยังราชสำนักจีนด้วยตัวเองพระองค์อาจจะยกราชธิดาของลิโป
(Hong Lipo) ให้แต่งงานด้วย คณะทูตกราบทูลว่ามันเป็นไปได้ที่สุลต่าน
จะทิ้งบ้านเมืองเดินทางไกลเช่นนั้น ซึ่งในที่สุดพระเจ้าจักรพรรดิก็กยอมส่ง
เจ้าหญิงพร้อมข้าราชการบริพารให้มาแต่งงานกับสุลต่านแห่งมะละกาก่อนทำ
พิธีแต่งงานสุลต่านสั่งให้เจ้าหญิงของลิโป และข้าราชการบริพารทั้งหมดซึ่งเป็น
ธิดาของมุขมนตรีพระเจ้าจักรพรรดิจีนให้เปลี่ยนมายอมรับนับถือศาสนาอิสลาม
เรื่องราวเหล่านี้จะกลายเป็นคตินิยมไป เนื่องจากจีนมีอิทธิพลสูงในย่าน

ทะเลใต้ทั้งด้านเศรษฐกิจการค้าและการเมือง สินค้าเงินล้วนมีค่าหายาก เช่น เครื่องนุ่งห่มแพรไหม เครื่องใช้โลหะ เครื่องถ้วยชาม เครื่องยา และอาหารบางชนิดเป็นที่ต้องการของตลาด ขณะเดียวกันจีนยังเป็นตลาดใหญ่ที่สุดที่รองรับสินค้าผลิตผลจากป่า และทะเลจากสุวรรณทวีป สุวรรณภูมิ ตลอดจนอินเดียเปอร์เซียอาหรับอีกด้วย หรือเรียกได้ว่าถนนทุกสายมุ่งกรุงจีน

ส่วนเมืองไทรบุรีแรกที่ตั้งขึ้นมีนามว่า “ลังกาสุกะ” (มลายู) หรือ “ลังกาสุยะ” (สันสกฤต) นั้นอาจเกี่ยวเนื่องกับเกาะศรีลังกาจริงก็เป็นได้ เนื่องจากในช่วงพุทธศตวรรษที่ 9-10 พระสงฆ์ในเกาะศรีลังกาเกิดแตกแยกรุนแรง เนื่องจากนิกายมหายานแพร่เข้าไปปะทะกับนิกายเถรวาทจนกษัตริย์ศรีลังกาต้องขับไล่พระสงฆ์นิกายมหายาน (ทั้งพระสงฆ์อินเดียและลังกา) แตกกระจายมาสู่หมู่เกาะทะเลใต้คือสุวรรณทวีป คือเกาะชวา สุมาตรา และแหลมมลายู จึงเป็นเหตุให้กลายเป็นที่มาของชื่อเมือง เพราะพุทธศาสนามหายานเริ่มปรากฏหลักฐานอย่างแน่นนอนที่เมืองไทรบุรี และเด่นกว่าศาสนาพราหมณ์

พ่อค้าชาวอินเดียยุคแรกที่เดินทางมา (Age of Trader) น่าจะเป็นชาวอินเดียภาคตะวันตกจากเมืองท่ามารูก็ฉฉะ อีกพวกหนึ่งอาจเป็นชาวอินเดียจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เดินทางล่องตามแม่น้ำคงคาลงมาสู่ท่าเรือตามริบดิริมฝั่งทะเล เพื่อแล่นไปมายังแดนสุวรรณภูมิ ยุคถัดมาในเวลาใกล้เคียงกันชาวทมิฬอินเดียภาคใต้จึงมีบทบาทมากขึ้น ชื่อเมืองกากุม (Kāḷagam) หรือกทารม (Kaṭṭaram ซึ่งมาจาก Kidāram) ปรากฏในหนังสือวรรณคดีทมิฬ อายุราวพุทธศตวรรษที่ 7-8 คงเป็นคำเดียวกับ กฏาหะ (Kaṭāha) ทวีป ที่ปรากฏในหนังสือปุราณะ คือชื่อเมืองกฏาหะ (Kaṭāha) รวมทั้งในศิลาจารึกของพระเจ้าราเชนทรโจฬะเรียก อิลังคาโคสะ (Ilāṅgāsoga) เป็นชื่อที่ชาวอินเดียใต้ใช้เรียกชื่อเมืองไทรบุรี ในยุคหลัง

ราวพุทธศตวรรษที่ 13-16 ชาวทมิฬอินเดียใต้เป็นผู้ครองตลาดการค้า
น่านน้ำย่านมหาสมุทรอินเดีย ขณะที่ชาวศรีวิชัยเป็นผู้ครองตลาดการค้า
น่านน้ำทะเลจีนใต้ เมืองไทรบุรีเจริญรุ่งเรืองมากกลายเป็นเมืองท่าหลัก
(Entrepôt Trade) ของอาณาจักรตามพรลิงค์ประจำแหลมมลายูฝั่งตะวันตก
ชื่อเมืองกฏาหะทวีป (Kaṭa hadvipa) จึงไปปรากฏอยู่ในหนังสือวรรณคดี
หรือนิทานอินเดียใต้ของชาวทมิฬหลายเรื่อง เช่น โกมุทิมโหดสะวะ, กถาสริตสาคระ,
สมรราชจุกหา ฯลฯ เป็นต้น

สำหรับจีนก็เป็นชาติหนึ่งที่รู้จักคุ้นเคยกับเมืองไทรบุรีเป็นอย่างดี เนื่องจากจีนมีนักบวชแสวงบุญ และนักจดหมายเหตุหลายท่านที่เคยเดินทางมายัง
เมืองท่าไทรบุรี จึงได้บันทึกเอ่ยถึงชื่อเมืองไว้ คือชาวจีนเรียกแตกต่างกันเป็น
หลายชื่อ เช่นในพุทธศตวรรษที่ 12 จีน เรียกเจียชา (Chieh-ch'a หรือ
Chia-cha) ซึ่งถ่ายเสียงไปจากกฏาหะ จดหมายเหตุจีนกล่าวว่าเมื่อ พ.ศ.
1181 เมืองไทรบุรีได้ส่งคณะทูตพร้อมเครื่องบรรณาการไปยังราชสำนักจีน
เพื่อขอเปิดตลาดค้าขายระหว่างกันเป็นครั้งแรก

ในหนังสือจู-ฟาน-ฉี (Chu-fan-chih) เรียกเพี้ยนเป็นชื่อ ฉี โตะ
(Chi-to) ซึ่งชื่อนี้ยังปรากฏในเอกสารจีนหลายแห่ง เช่น Tao-i Chih-lioh
และ Hsing-ch'a Sheng-lan เป็นต้น รวมทั้งเรียกว่า ฉีตา, กิตตา
(Chi-ta, Kit-ta) ในแผนที่ Wu-pei-Chih อีกด้วย ซึ่งก็คงเป็นชื่อเมือง
กฏาหะ (ไทรบุรี) หากเป็นเพราะชาวจีนแต่ละคนฟังเพี้ยนไป รวมทั้งชื่อโลชา
(Lo-ch'a) ซึ่งเกี่ยวพันกับเมืองโปลิ (P'o-li) และเมืองฉีตุ (Ch'ih-t'u) ซึ่ง
ยังเป็นปัญหาเรื่องตำแหน่งที่ตั้ง ถ้าตรงกับเมืองไทรบุรี เมืองอื่นก็วิเคราะห์
ได้ง่ายขึ้น

ทางด้านชาวเปอร์เซียและอาหรับก็เป็นชนชาติที่เดินทางตามหลัง
อินเดียเข้ามานานแล้วเช่นกัน คือได้เคยแล่นเรือเข้ามาติดต่การค้าขายย่าน
สุวรรณทวีปอย่างต่ำตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 11-12 แล้ว อีกทั้งต่อมายังได้

เดินทางเลยแหลมมลายูต่อไปถึงเมืองท่ากวางตุ้ง และฮกเกี้ยนของจีนอีกด้วย ซึ่งจีนเรียกเปอร์เซียว่าโปเซ (Po-see) ซึ่งถ้าย่เสียงมาจากคำปาร์ซา (Parsa) อันเป็นชื่อโบราณของเปอร์เซีย แต่บางครั้งจีนเองก็สับสน เรียกพวกโปเซ (Po-see) เป็นพวกชวามลายูไปก็มีเนื่องจากว่าชาวเปอร์เซียเริ่มแรกเข้ามาติดต่อค้าขายยังดินแดนย่านทะเลใต้ก่อน ทำหน้าที่เป็นพ่อค้าคนกลาง แล่นเรือเลียบชายฝั่งแควตามเมืองท่าต่างๆ รับสินค้าแบบซื้อมา-ขายไปรายทาง บางครั้งพวกชวามลายูก็นำสินค้าของพวกเปอร์เซียไปขายต่อให้กับจีนอีกทอดหนึ่ง ทำให้เกิดความสับสนเข้าใจผิดถึงต้นตอแหล่งกำเนิดที่มาของสินค้า

ชาวเปอร์เซียและอาหรับเรียกเมืองไทรบุรีว่า เกดดา (Keda) หรือเกดะปรากฏใน Kitab al-Minhaj ซึ่งเข้าใจว่าเรียกตามชาวอินเดียคือกฐาหะ แต่อาจจะเพี้ยนไปบ้างเป็นธรรมชาติ ต่อมาในยุคหลังเมื่อชาวเปอร์เซียอาหรับเข้ามาพำนักตั้งหลักฐานถาวร แต่งงานกับสตรีพื้นเมืองและนำศาสนาอิสลามมาเผยแพร่ ชื่อเมืองจึงถูกเปลี่ยนตามอิทธิพลแรงศรัทธา เพราะไม่มีเหตุผลเลยที่ใครๆ จะไปคิดตั้งชื่อเมืองเอาเอง ในเมื่อชื่อเมืองเดิมเขามียอยู่แล้วและเป็นเมืองมีชื่อเสียงด้วย เพื่อความเข้าใจตรงกัน ทุกคนก็ต้องเรียกชื่อตามๆ กันทั้งนั้น ซึ่งจะสังเกตได้จากเรื่องในตำนานนั้นเองคือชื่อเดิมเรียกลังกาสุกะหรือลังกาสุกะ แปลว่าเมืองลังกาแห่งความสุข ต่อมาเปลี่ยนเป็นกิดดะฮ์ (Kiddah) ด้วยเหตุผลภูมิประเทศ (landscape) ที่ตั้งบ้านเมืองเปลี่ยนแปลงไปมาก เพื่อแสดงนัยความหมายว่าเป็นดินแดนแห่งป่าเขา (Zumin tauran) ซึ่งเป็นคำที่ผสมกันทั้งเปอร์เซียและอาหรับ สุดท้ายจึงได้กลายมาเป็น Kedda หรือ Kedah ความหมายจึงเปลี่ยนไปด้วยคือ แปลว่าถ้วยหรือชาม (cup-bowl) และยังมีผู้ขยายความต่อมาอีก โดยแปลว่า แจกันประดับดอกไม้บ้างจานดอกไม้บ้าง อันแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าเป็นการปรุงแต่งแก้ไขในยุคหลัง ซึ่งเหมือนกับคนไทยเมื่อไม่รู้รากฐานเดิม ไม่รู้ความหมาย หรือความ

หมายไม่ดีก็เปลี่ยนเสียใหม่บ้าง ลากเข้าความบ้าง รวมทั้งเนื้อหาเรื่องราวก็มีการปรับปรุงแก้ไขครั้งใหญ่ ในสมัยอยุธยาพอสังเกตได้ อย่างไรก็ตามทุกวันนี้ยังถือกันว่าเมืองเกดะห์เปรียบเสมือนเป็นชามข้าว (Bowl of Rice) คืออยู่ข้าวอยู่น้ำของประเทศมาเลเซีย เพราะความอุดมสมบูรณ์

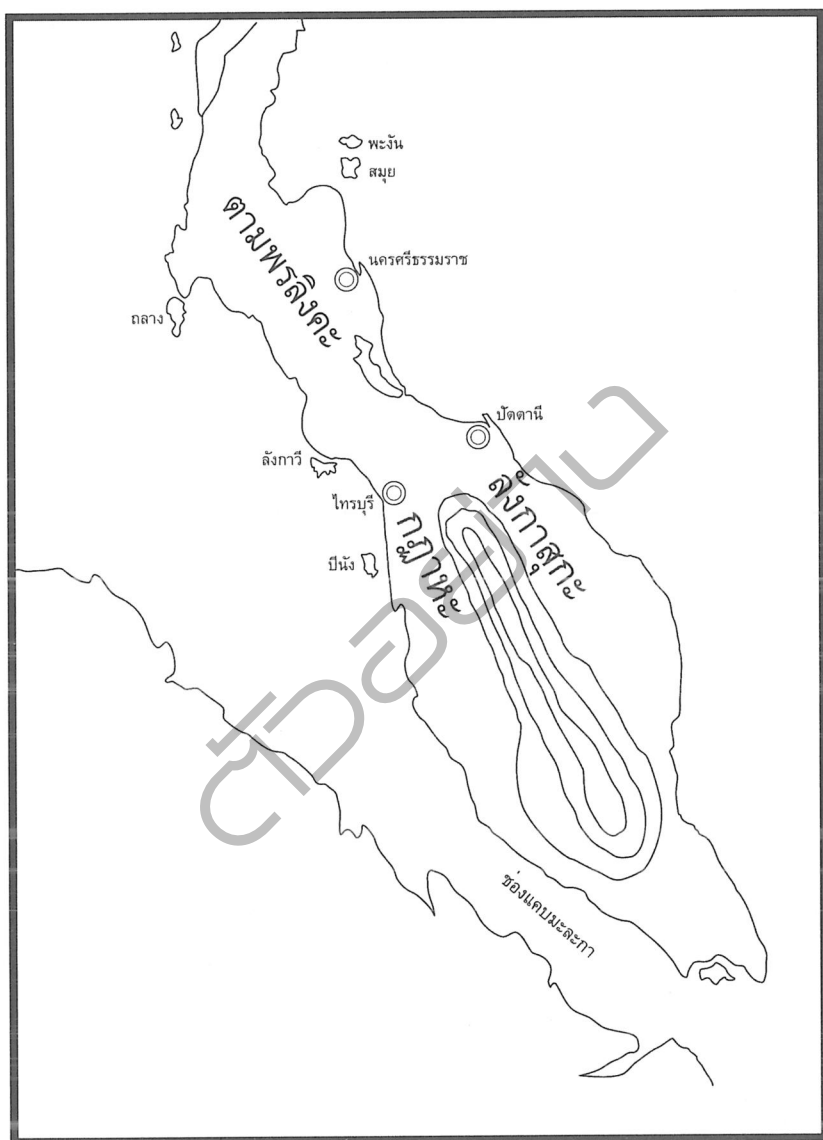
ประมาณพุทธศตวรรษที่ 15-16 เมืองไทรบุรีเจริญรุ่งเรืองสูงสุด เพราะกลายเป็นศูนย์กลางที่ตั้งสถานีการค้า (Central Bazaar) และชุมทางการเดินเรือติดต่อกันทั้งต้นทางและปลายทาง (departure and destination) ระหว่างซีกตะวันออกและซีกตะวันตกข้ามมหาสมุทรอินเดีย พระสงฆ์จีนจะไปศึกษาพระธรรมแสงบุญยังอินเดียมักจะต้องมาตั้งต้นที่นี่เสมอ นับแต่ภิกษุอี้จิง (I-Ching) เป็นต้นมา เมืองไทรบุรีเป็นนครรัฐในเครือสหพันธรัฐ (Federation) แห่งอาณาจักรศรีวิชัย อันเป็นเหตุให้เกิดกระทบกระทั่งกับโจฬะ

ต่อมาในปี พ.ศ. 1568 การค้าระหว่างศรีวิชัยกับโจฬะอินเดียใต้เกิดขัดแย้งรุนแรงทางผลประโยชน์การค้าทั้งเรื่องที่ตั้งเมืองท่า เรื่องการตลาดผูกขาด และระบบภาษี กองทัพเรือของโจฬะ จึงยกมาตีเมืองท่าบนแหลมมลายูและเกาะสุมาตรา เมืองไทรบุรีถูกทำลายเสียหายอย่างหนัก อันเป็นเหตุให้เริ่มเสื่อมทรุดลงเป็นลำดับ แม้อาณาจักรตามพรลิงค์จะพยายามเข้าไปช่วยเหลือฟื้นฟู แต่ก็ไม่สามารถทำให้กลับมาเป็นศูนย์กลางการค้าที่เจริญมั่นคง อย่างเดิมได้ เนื่องจากเมืองต่างๆ แยกแตกกลุ่มเป็นอิสระ ความไม่มั่นคงทางการเมือง และผู้คนพลเมืองแตกกระจายไปตั้งตลาดการค้าของตนเอง

สมัยลังกาวงศ์

ดินแดนหัวหาดที่พุทธศาสนาลังกาวงศ์เดินทางเข้ามาติดต่อเผยแผ่ในพุทธศตวรรษที่ 17-19 มี 2 ภูมิภาคที่สำคัญ

แผนที่ตั้งนครรัฐโบราณบนแหลมไทย-มลายู

หัวเมืองมอญ คือหัวเมืองในอ่าวมะตะบันชายฝั่งทะเล อันมีเมืองพะลิม (กุลิมานคร) พะโค (หงสาวดี) เมืองสะเทิม (สุธรรมนคร) เมืองเมาะตะมะ เป็นต้น ถ้าลึกเข้าไปในแผ่นดินใหญ่ก็เป็นเมืองพุกาม ซึ่งมักจะต้องเดินทางผ่านบรรดาเมืองท่าชายฝั่งดังกล่าวขึ้นไป

หัวเมืองแหลมมลายู คือหัวเมืองที่ตั้งอยู่บนแหลมมลายู-ไทยทั้งหมด ที่สำคัญมีนครศรีธรรมราช พัทลุง ไทรบุรี ปัตตานี เป็นต้น

จากหลักฐานในศิลาจารึกกัลยาณี ตำนานพระธาตุเมืองนครศรีธรรมราช ตำนานมะโรง มทวงค์ และคัมภีร์ชาดก แสดงให้เห็นว่าพุทธศาสนาลังกาวงศ์ที่เผยแพร่เดินทางมุ่งตรงมายังแหลมมลายูโดยเฉพาะก็ได้รับผ่านมาจากดินแดนมอญตอนใต้ก็มี ดังความปรากฏว่าเมื่อราว พ.ศ. 1724 มีพระสงฆ์รูปหนึ่งนามพระราหุล เถรชาวลังกา ที่มาเผยแพร่พุทธศาสนา ณ เมืองพุกาม บังเกิดความปฏิพัทธ์กับนางราชของพระเจ้าแผ่นดินจึงต้องการลาสิกขาเพศ เพื่อนพระเถระจะห้ามอย่างไรก็ไม่ฟัง จึงบัพพาขนิยกรรมพระราหุลเถรลงไปยังรามัญประเทศ พระราหุลเถรก็เลยเดินทางลงเรือต่อเลยลงมาสู่ “มัลลยาทิป” บนแหลมมลายู พระเจ้ามัลลยาทิปนครมีความเลื่อมใส ต้อนรับพระเถระเป็นอย่างดี ประราธนาจะเรียนพระธรรมวินัย พระไตรปิฎกต่อพระเถระพระราหุลเถรก็สอนขุททกศึกษา และวินัยทั้งปวงแก่พระยาผู้ปกครองเมือง พระราชาก็ทรงประทานบำเหน็จรางวัลเป็นอันมากแล้ว พระราหุลเถรก็สึกเป็นคฤหัสถ์ แต่งงานตั้งถิ่นฐานอยู่ ณ บ้านเมืองแห่งนั้น

ความตอนนีระบุชื่่ว่า “มัลลยา” คือมลายา-มาลัย-มาเลย์ (มาลาย) “ทิป” คือ ทิป “เกาะ” อันหมายถึงดินแดนแหลมมลายู หรือมลายาประเทศ (ในจุลยุทธการวงศ์เป็นมลภาวะประเทศ) ซึ่งน่าจะตรงกับเมืองไทรบุรียิ่งกว่าเมืองนครศรีธรรมราช เนื่องจากในพุทธศตวรรษที่ 17-18 แหลมมลายูตอนบนคนเลียม หรือสยามแผ่กระจายอยู่ทั่วไปแล้ว รวมทั้งทางด้านทะเลหน้านอก (อันดามัน) ขณะนั้นหัวเมืองไทรบุรีดูจะเจริญมีผู้คนพลเมืองหนาแน่นกว่า

หัวเมืองอื่น นอกจากนี้ยังได้เปรียบเมืองตั้งอยู่ทางฝั่งตะวันตกด้วยจึงง่ายต่อการแล่นใบติดต่อกัน อีกทั้งตำนานชาตก็มักแต่งเอนเอียงไปทางนั้น แสดงว่าคุ้นเคยดี และพลเมืองส่วนใหญ่ก็เป็นชาวมลายู พุทธศาสนาจากลังกาทวีปเคยไปเจริญรุ่งเรืองอยู่ที่นั่นก่อนนานแล้ว

อีกประการหนึ่งมีนิทานเรื่องสุปารกาชาต ลำดับที่ 14 ในคัมภีร์ชาตกมาลาของอารยสูตร ซึ่งมีอายุราวพุทธศตวรรษที่ 9-10 กล่าวถึงสุปารกาว่าออกเดินทางเรือจากเมืองท่ามารูก็จะ (เมืองท่าโบราณในอ่าวแคมเบย์ในปัจจุบัน) เพื่อมายังดินแดนสุวรรณภูมิ แต่เรือแล่นหลงทางจากดินฟ้าอากาศเลวร้าย จนเรือมาถึงสถานที่แห่งหนึ่ง สุปารกาวิรบุรุษในนิทานก็สงสัยจึงร้องขึ้นว่า “พวกเราแล่นเรือห่างไกลออกไปจากเมืองท่าทั้งสองมากแล้ว..... ดังนั้นต้องพยายามหันหลังกลับ”

คำว่าเมืองท่า “ทั้งสอง” หรือทั้งคู่ (both ports) ในคัมภีร์ชาตกมาลาฎีกา อธิบายว่าหมายถึงเมืองท่า 2 แห่งของสุวรรณภูมิได้แก่ “ลังกาโคทะ” และ “กฐาหะทวีป” ซึ่งปีเตอร์โคโรเช (Peter Khoroché) กล่าวว่าเมืองลังกาโคทะคือเมือง “ลังกาสุกะ” และเมืองกฐาหะทวีป คือเมือง “เกตะห์” (ไทรบุรี) นั่นเอง แต่ทว่าก็เกิดปัญหาข้อสงสัยขึ้นบางประการที่ต้องพิจารณาต่อไป

สำหรับข้อความในฎีกานี้เข้าใจว่า เขียนขึ้นภายหลังนานประมาณพุทธศตวรรษที่ 19 ส่วนตัวคัมภีร์เดิมนั้นมีอายุเก่ากว่าแน่นอนอย่างต่ำก็ไม่น้อยกว่าพุทธศตวรรษที่ 12 และเรื่องราวตอนนี้แสดงให้เห็นว่าชาวอินเดียเดินเรือจะไปค้าขายยังเมืองไทรบุรี (เมืองท่าลังกาสุกะ) ซึ่งตั้งอยู่ในดินแดนสุวรรณภูมิเป็นเมืองท่ามีชื่อเสียง (port of call) ประจำฝั่งทะเลหนานอกหรือทะเลอันดามันมายาวนาน ชาวลังกาก็คงรู้จักคุ้นเคยมานานเช่นเดียวกัน ซึ่งตามตำนานชาวลังกาเดินทางมาวางรากฐานก่อนเสียอีก จึงเป็นถิ่นที่มีพ่อค้าชาวต่างชาติมาพำนักอยู่จำนวนมาก การเผยแพร่ศาสนาย่อมติดตามมาด้วย

ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 16-18 นี้เองอิทธิพลเขมรทั้งทางการเมืองและวัฒนธรรมได้แผ่ลงมายังแหลมมลายูทำให้เกิดข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ 2 ประการ คือ

ประการแรก เมืองนครศรีธรรมราชก่อตั้งเมืองบริวารแบบจักรมณฑล (Mandala) ขึ้นเรียกหัวเมือง 12 นักษัตริ และเมืองไทรบุรีถูกตั้งขึ้นให้เป็นเมืองที่ถือตราประจำปีมะโรง (งูใหญ่ หรือพญานาค) คู่กับเมืองพัทลุง ถือตราประจำเมืองเป็นปีมะเส็ง (งูเล็ก) และชื่อนักษัตริประจำปี “มะโรง” นี้เองจึงได้เป็นที่มาของชื่อตำนานประจำเมืองด้วย

ประการที่สอง เมื่ออิทธิพลพุทธศาสนาลังกาวงศ์แพร่เข้ามายังเมืองไทรบุรีเป็นละลอกสุดท้าย จึงปรากฏเป็นหลักฐานในตำนานเมืองไทรบุรีด้วย คือตำนาน “มะโรง มหาวงศ์” ซึ่งคำว่า “มหาวงศ์” ก็เห็นได้ชัดว่า เป็นการเอาอย่างตำนานมหาวงศ์ หรือพงศาวดารลังกามาโดยตรง เพราะเมืองไทรบุรีเองก็เป็นเมืองเก่าแก่ไม่แพ้ใครบนแหลมมลายู จึงมีกษัตริย์ปกครองสืบต่อกันมายาวนานหลายร้อยปี ถือเป็น “มหาราชวงศ์” (genealogy of the great) แห่งหนึ่ง ฉะนั้นตำนานเมืองจึงยืดยาวซับซ้อน

สมัยกรุงศรีอยุธยา

ในตำนานระบุชื่อขุนนางสยามหลายคน แต่เรียกเพี้ยนไปฟังไม่ถนัดที่ชัดเจนคือ “กลาโหม” ซึ่งเป็นแม่ทัพสำคัญที่สุดและเกี่ยวข้องกับเมืองไทรบุรี มากกล่าวคือสมุหพระกลาโหม เสนาบดีกรมพระกลาโหม ใช้ตราพระคชสีห์ ถือศักดินา 10,000 เป็นผู้ดูแลบังคับบัญชาหัวเมืองปักษ์ใต้แหลมมลายูรับผิดชอบทั้งทหารบกและทหารเรือ ตำนานมะโรง มหาวงศ์ กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของสมุหพระกลาโหมไว้อย่างชัดเจน

สมัยนี้หัวเมืองไทรบุรี รวมทั้งเมืองต่างๆ ทางชายฝั่งตะวันตกคงอยู่ในอารักขา ขึ้นกับสยามประเทศ หลักฐานได้ปรากฏ 2 ทางคือ ตำนานเมือง

นครศรีธรรมราชและบันทึกจดหมายเหตุของต่างชาติ เช่น ชาวฝรั่งเศส (M. Chaumont) ชาวอังกฤษ (Henry Burney) เป็นต้น หัวเมืองชายฝั่งทะเลตะวันตกไม่ค่อยมีเหตุการณ์บันทึกในพงศาวดาร อาจเป็นเพราะเป็นหัวเมืองเล็กมีผลประโยชน์น้อย อีกทั้งไม่ใช่จุดยุทธศาสตร์อย่างเมืองมะละกา สิ่งป้องกันการแล่นเรือจากกรุงศรีอยุธยามุ่งเน้นทำการค้า และปราบปรามหัวเมืองทางฝั่งตะวันออกมากกว่า เมืองไทรบุรีอยู่ฝั่งตะวันตก (ทะเลหนานอก) ไกลเกินไป ดังนั้นการจะทำสงครามหรือการติดต่อใดๆ จึงมักกระทำผ่านเมืองนครศรีธรรมราชเป็นหลัก เพราะเดินทางบกข้ามแหลมมลายูประมาณ 10 วัน ก็ถึงแล้ว สะดวกรวดเร็วกว่ากันมาก

ข้อสำคัญอีกประการหนึ่ง สมัยกรุงศรีอยุธยาการค้ากับอินเดียและประเทศทางตะวันตกคึกคักลู่ทางตะวันออกไม่ได้คือมีจีนและญี่ปุ่นเป็นหลักใหญ่และอยู่ใกล้กับกรุงศรีอยุธยาการปกครองหัวเมืองมลายูสังเกต รู้สึกว่าเมืองไทรบุรีไม่ค่อยมีปัญหาเลย แม้มีลักษณะโลกสองวัฒนธรรม อาจจะเป็นเพราะอยู่ใกล้ขีดการติดต่อไปมาสะดวก และสยามก็ไม่ได้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกิจการภายใน หรือการปกครองใดๆ อิทธิพลการเมืองภายนอกไม่มีมาแทรกแซง ขอเพียงส่งเครื่องราชบรรณาการตามธรรมเนียมเท่านั้น จึงถือได้ว่ามีอิสระเต็มที่จึงไม่มีเรื่องใดที่จะขัดแย้งกัน กลับเป็นที่พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันอย่างบ้านพี่เมืองน้องเสียมากกว่า ดังจะเห็นได้ว่ามีคนเสียมอ้ายอยู่ในเมืองไทรบุรีไม่น้อย คนทั้งสองวัฒนธรรมต่างหยิบยืมแลกเปลี่ยนกันทั้งทางภาษาวัฒนธรรม และวิถีชีวิตผู้คนเป็นอย่างเดียวกันแทบแยกไม่ออก

ทั้งนี้อาจมีพื้นฐานมาก่อนที่ศาสนาอิสลามจะแพร่เข้ามา คนสยามกับคนมลายูแม้จะต่างภาษาต่างเชื้อชาติกัน แต่นับถือศาสนาอย่างเดียวกัน คือถือศาสนาพุทธกับพราหมณ์ สำหรับเมืองไทรบุรีนั้นศาสนาพุทธเด่นกว่าศาสนาพราหมณ์ การแตกแยกทางความคิด อุดมการณ์ และวัฒนธรรมความแปลกแยก (alienation) ใดๆ แทบไม่มี จึงถือเป็นปัจจัยหลักอันนำไปสู่ความ

สงบสุขสามัคคี ไม่มีเรื่องร้ายแรงในประวัติศาสตร์ตลอดมา

สมัยกรุงธนบุรี

หลังจากกรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่า เมื่อ พ.ศ. 2310 การเสียกรุงครั้งนี้ร้ายแรงบ้านเมืองถูกเผาผู้คนล้มตายมาก หัวเมืองที่เหลือก็แตกแยกเป็นเสี่ยงๆ และทำให้บรรดาประเทศราชหัวเมืองมลายูคิดเห็นว่าประเทศสยามคงจะพินาศจึงถือโอกาสแข็งเมืองเป็นอิสระ ซึ่งก็เป็นจริงตามคาด แม้เมื่อพระเจ้าตากสินจะปราบปรามก๊กต่างๆ ประกาศอิสระภาพได้ตั้งกรุงธนบุรีขึ้นเป็นเมืองหลวงใหม่สำเร็จ แต่ก็ไม่มีเวลาและไม่มีกำลังพล กำลังเงินเพียงพอที่จะยกทัพลงไปกำหนราบหัวเมืองมลายูให้กลับมาเป็นเมืองประเทศราชอย่างเดิมได้ ดังนั้นตลอดสมัยกรุงธนบุรีบรรดาหัวเมืองต่างๆ รวมทั้งเมืองไทรบุรี ต่างตั้งตนเป็นอิสระตลอดรัชสมัย

สมัยรัชกาลที่ 1

เมื่อ พ.ศ. 2328 สมเด็จพระอนุชาธิราช กรมพระราชวังบวรสถานมงคลยกทัพไปปราบพม่าบนแหลมมลายู ซึ่งทางบกยกมาตีเมืองกระบุรี ระนอง ชุมพร ไซยา นครศรีธรรมราช และทางเรือยกมาตีเมืองตะกั่วป่า ตะกั่วทุ่ง ถลาง ทางฝ่ายทะเลตะวันตก ทรงเสด็จพระราชดำเนินทัพหลวงทั้งทางชลมารคและสถลมารคปราบเรือยกลงไปจนได้ประทับ ณ เมืองสงขลาเมื่อทรงเห็นว่าข้าศึกแตกฉานไปแล้วแต่

รัชกาลที่ 1

หัวเมืองมลายูเคยเป็นขอบขันทสิมา แต่ครั้งกรุงศรีอยุธยา ครั้นกรุงเก่าเสียแก่พม่าแล้ว พวกหัวเมืองมลายูทั้งปวงพากันกระด้างกระเดื่อง พระเจ้ากรุงธนบุรี ยังหาได้ปราบปรามหัวเมืองมลายูให้เรียบร้อยทั่วไปตั้งแต่ก่อนไม่ ในเมื่อกองทัพกรุงเก่า ก็มีกำลังพร้อมกันอยู่ที่เมืองสงขลา สมควรจะปราบปรามหัวเมืองมลายูให้กลับมาเป็นข้าขอบขันทสิมา ดังแต่ก่อน จึงดำรัสให้ข้าหลวงเชิญรับสั่งออกไปยังหัวเมืองมลายูทั้งปวง ให้เข้ามาอ่อนน้อมยอมเป็นข้าขอบขันทสิมาดังแต่ก่อน แต่สุลต่านเจ้าเมืองตานีขัดแย้งไม่ยอมมาอ่อนน้อม จึงดำรัสให้กองทัพหน้ายกออกไปตีเมืองตานี ซึ่งเป็นเมืองใหญ่ด้วยเดชพระบารมีพระราชกฤษฎาธิการบรรดาพวกหัวเมืองมลายูพ่ายแพ้ พลข้าหลวงทั้งลี้ที่มาอ่อนน้อมยอมสวามิภักดิ์เองก็มีบ้าง

ครั้งนั้นพระยาไทรบุรี พระยาเปรี๊ญ พระยาถลางตัน พระยาปาหัง พระยาตรังกานู เกรงกลัวพระราชกฤษฎาเดชาธิราช จึงแต่งเครื่องราชบรรณาการนำมาทูลเกล้าฯ ถวายขอเป็นข้าขอบขันทสิมาแก่กรุงเทพฯ ต่อไป พระเกียรติยศแผ่ผ่าน ทำให้มีเมืองประเทศราชอยู่โดยรอบทั้ง 4 ทิศ พระราชอาณาจักรกว้างขวางยิ่งกว่าพระเจ้าแผ่นดินครั้งกรุงเก่า เว้นเสียแต่เมืองทวาย เมืองตะนาวศรี เมืองมะริด ได้แล้วกลับคืนไปเสีย

ดังนั้นเมืองไทรบุรีจึงกลับมาใกล้ชิดสนิทสนมกับเมืองไทยอีกครั้งหนึ่ง เนื่องจากต้องเดินทางเข้ามาติดต่อช่วยราชการเข้าร่วมพิธีถือน้ำตามโอกาสเข้ามาส่งต้นไม้ทอง ต้นไม้เงิน เครื่องราชบรรณาการและอื่นๆ โดยผ่านเมืองนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบดูแลเมืองไทรบุรี และหัวเมืองมลายูทั้งปวงมาแต่โบราณ มาเปลี่ยนแปลงบ้างในยุคหลัง อย่างเมื่อ พ.ศ. 2330 วันจันทร์ เดือน 11 แรม 3 ค่ำ ปีมะแม นพศก มีจดหมายเหตุ หมายเวรนายจำเนียรว่า เจ้าพระยามหาเสนาฯ รับสั่งไล่เกล้าฯ สั่งว่าเจ้าพระยาไทรบุรีแต่งให้รายาหลงสมิผู้หลาน 1 รายาศรีสร เตรียมตามตา 1 คุมเอาปืน และสิ่งของสนอง (พระเดชพระคุณกับ) ดอกไม้ทองเงิน เข้ามาทูลเกล้าฯ ถวาย

จะได้ (เข้าเฝ้า) กราบถวายบังคม (ที่) พระที่นั่งดุสิตาภิรมย์ ณ วันอังคาร
เดือน 11 แรม 4 ค่ำ ปีมะแม นพศกเพลาเช้า

ให้เกณฑ์ข้าทูลละอองธุลีพระบาทเข้าเฝ้า และนั่งศาลาลูกขุน ทิมดาบ
ตำรวจใน (ทิมดาบ) ชาววังและเกณฑ์พันนายตำรวจเลว ใส่เสื้อใส่หมวก
ถือปืนยี่นริมประตู (ยี่น) สองข้างถนน แต่ประตูพิมานเทเวศร์ถึงประตูพิมาน
ไชยศรี และเกณฑ์ไพร่หลวง ไพร่สมกำลัง นั่งริ้วกาลบาทเหมือนอย่าง (ครึ่ง)
แขกเมืองกรุงปักตูกัน (โปรตุเกส)

หรืออย่างในปีถัดมา พ.ศ.
2331 มีจดหมายเหตุบันทึกไว้
ว่า วันเสาร์ เดือน 11 ขึ้น 12 ค่ำ
ปีวอก สัมฤทธิศก ด้วยพระยา
สุรเสนารับสั่งใส่เกล้าฯ สั่งว่า
เจ้าพระยาไทรบุรีแต่งให้รายาจะ
ผู้เป็นหลาน 1 รายาปัดนาอินทรา
1 รายาอินทราหมหาระตา 1 คุม
เอาปืนคาบศิลา (และ) ดินดำ
พรรณผ้า เข้ามาทูลเกล้าฯ ถวาย

ฝ่ายทหาร เกณฑ์ขุน
หมื่นพันนายตำรวจเลว ให้ใส่
เสื้อปักตู ใส่หมวก ยี่นประตู
(รัตน) พิศาลและถนนหน้าศาล

ลูกขุน เลี้ยวเข้าประตูพิมานไชยศรี (ทางแขกเมืองเข้า) กราบถวายบังคม
ณ พระที่นั่งจักรพรรดิพิมาน ณ วันอาทิตย์ เดือน 11 ขึ้น 13 ค่ำ ปีวอก
สัมฤทธิศก เป็น (คือ)

สมเด็จพระราชวังบรมมหาสุรสิงหนาท

ฝ่ายกรมวัง เกณฑ์นั่ง 8 ชั้น (ได้แก่) เจ้าพระยา พระยา พระหลวง ขุน หมื่น (ที่มีตำแหน่งฝ่าย) รวม 64 คน

ฝ่ายทหารเกณฑ์ (คน) ยืนประจำประตูและ (สองข้าง) ถนน ตำรวจในซ้ายขวา ตำรวจใหญ่ซ้ายขวา ตำรวจนอกซ้ายขวา สนมทหารซ้ายขวา ทหารในซ้ายขวา ทนายเลือกหอกซ้ายขวา รวมคนยืนประจำประตู และสองข้างถนน 340 คน

(นั่ง) ทิมดาบชาววังชั้นนอก คนในกรมพระราชวังบวรสถานมงคล 60 คน ทิมดาบตำรวจในชั้นนอก คนในกรมพระราชวังหลัง 60 คน ทิมดาบตำรวจในชั้นนอก คนในกรมหลวงนรินทร์ธรณเรศ และอื่นๆ 120 คน

ฝ่ายพลเรือน เกณฑ์ (คน) นั่งบนศาลาลูกขุนฝ่ายซ้าย คนจากกรมมหาดไทย กรมม้า กรมเมือง กรมราชบัณฑิต กรมท่า กรมพระคลังมหาสมบัติ กรมล้อมวัง กรมโหร กรมสรรพากรใน กรมสรรพากรนอก กรมสนม กรมอาสาศึกษา กรมเกณฑ์หัดแสงปืน รวมคนนั่งศาลาลูกขุนฝ่ายซ้าย 150 คน

คนนั่งบนศาลาลูกขุนฝ่ายขวา คนจากกรมกลาโหม กรมอาสาเดโช กรมอาสาท้ายน้ำ กรมเชนทอง กรมอาสา กรมบ้านใหม่ กรมโพธิ์เรียง กรมช่างเขียน กรมอาลาญี่ปุ่น กรมช่างหล่อ กรมช่างบุ กรมช่างปั้น กรมลัสดิ กรมเกณฑ์หัดอย่างฝรั่ง กรมสนมทหาร กรมสนมกลาง กรมนา กรมหมอ กรมช่าง รวบคนนั่งศาลาลูกขุนฝ่ายขวา 150 คน

ต่อมาตอนปลายรัชกาล พระยาไทรบุรี (ตนกู อับดุลละ โมก़ริ่มชะ) ถึงแก่กรรม น้องชายชื่อตนกูอับดุลละ (หรือตนกูลิยาอูติน) ซึ่งเป็นผู้ช่วยราชการได้เป็นพระยาไทรบุรีสืบต่อมา แต่เป็นได้ไม่นานก็ถึงแก่กรรมอีก เจ้าพระยานครศรีธรรมราช (พิต) จึงได้พิจารณาคัดเลือกเจ้าผู้ครองเมืองคนใหม่โดยนำตนกูปะแงรัน กับตนกูปัศนู บุตรของพระยาไทรบุรี (อับดุลละ โมก़ริ่มชะ) เข้ามาเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ณ กรุงเทพฯ เพื่อทรงพระกรุณา

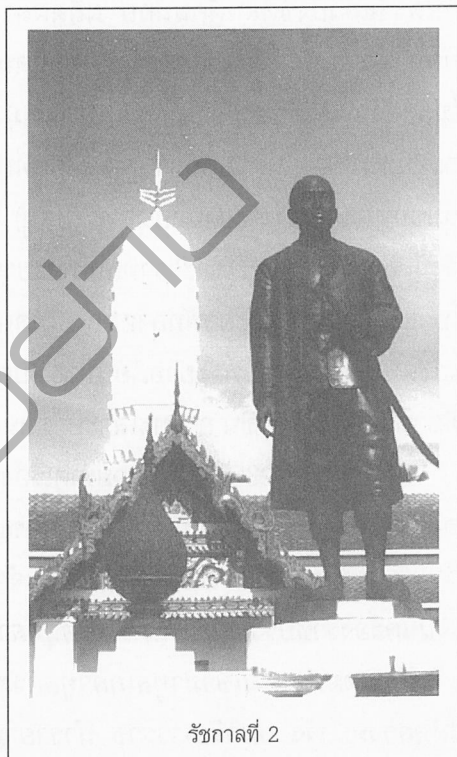
โปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ตนกูปะแงรันเป็นพระยารัตนสงครามรามภักดีศรีสุลต่านมหะหมัด รัตนราชบดินทร์ สุรินทรวงษาพระยาไทรบุรี และแต่งตั้งให้ตนกูปีศณุเป็น พระยาอภัยนุราช ตำแหน่งผู้ช่วยราชการ (รายนามดา) เพื่อเป็นเจ้าผู้ปกครองเมืองไทรบุรีคนใหม่ต่อไป พร้อมทั้งพระราชทานเครื่องยศสำหรับตำแหน่งให้ไปด้วย

สมัยรัชกาลที่ 2

เมื่อ พ.ศ. 2352 หัวเมืองฝ่ายตะวันตกได้เกิดสงครามความไม่สงบขึ้น เนื่องจากพม่าได้ยกกองทัพเรือมาโจมตีเมืองกลาง พระยาไทรบุรี (ปะแงรัน) มีความดีความชอบโดยได้ส่งกองทัพจำนวน 2,500 คนขึ้นมาช่วยรบพม่าที่เมืองกลางและตีได้เมืองเปเรก (Perak) กลับมาเป็นเมืองประเทศราชอย่างเดิมได้ เมื่อ พ.ศ. 2355 จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เลื่อนยศพระยาไทรบุรี (ปะแงรัน) ขึ้นเป็นชั้น “เจ้าพระยา” ถือเป็นการให้

เกียรติยศอย่างสูงด้วยถือเป็นเมืองมหาประเทศราช และมีความใกล้ชิดสนิทสนมมาแต่โบราณกาล

ภายหลังจากพระยาไทรบุรี (ปะแงรัน) ได้เลื่อนบรรดาศักดิ์เป็นชั้นเจ้าพระยาไม่นานก็เกิดเหตุวิวาทกับพระยาอภัยนุราช (ปีศณุ) เรื่องที่บ้านส่วย

คือทรัพย์สินที่ดินบ้านเรือนตลาดร้านค้า ผู้คนพลเมืองทรัพยากร ทั้งปวง
สำหรับเจ้าเมืองครอบครองใช้หาผลประโยชน์ และแบ่งผลประโยชน์ที่ได้ส่วน
หนึ่ง ส่งให้แก่ทางเมืองหลวงในทำนองส่วยสาอากร เนื่องจากพระยาอภัยนุราช
(ปีศุ) ได้ขอครอบครองตำบลประโปะ กลามูดา กะเวียน แทนตำบลสตูล
และตำบลละงู เพราะว่าตำบลสตูล และตำบลละงูนั้น นอกจากอยู่ไกล
กันดารแล้วยังขัดสนผู้คนน้อย ผลิตผลรายได้ต่างๆ ในท้องถิ่นก็มีให้เก็บ
น้อย เพราะเป็นตำบลชายขอบต่อเขตแดนเมืองพัทลุง สงขลา การคมนาคม
ไม่สะดวก แต่เจ้าพระยาไทรบุรี (ปะแงรัน) ยอมให้เพียงตำบลประโปะ และ
กะเวียนไม่ยอมให้ตำบลกลามูดา ซึ่งอยู่ที่ปากแม่น้ำไทรบุรี เจริญเป็นท่าเรือ
ชุมชนหนาแน่น พระยาอภัยนุราช (ปีศุ) ไม่ยอม จะเอาให้ครบทั้ง 3 ตำบล
จึงมีเรื่องฟ้องร้องทะเลาะวิวาทกัน พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย
โปรดเกล้าฯ ให้พระยาพัทลุงออกไปไกลเกลี้ยก็ไม่สำเร็จ เพื่อตัดปัญหาจึง
โปรดเกล้าฯ ให้ย้ายพระยาอภัยนุราช (ปีศุ) มาเป็นผู้ว่าราชการเมืองสตูล
มีอำนาจอิสระมากขึ้น การทะเลาะบาดหมางจึงสงบไปได้

เมื่อ พ.ศ. 2359 มีจดหมายเหตุเรื่องท้องตราถึงเมืองนครศรีธรรมราช
ตอบรับดอกไม้ทองดอกไม้เงิน เครื่องราชบรรณาการจากเมืองไทรบุรีความ
ว่า “พระยานครครมการบอกเข้าไปว่าเจ้าพระยาไทรบุรีจัดแจงดอกไม้ทอง
เงิน เครื่องราชบรรณาการให้ รាយอนุมสาลี รายาดารยา รายาอินตราเสลา
เจ้ปัญมตมตา คุณเข้ามาทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย พระยานครแต่งตั้ง
ให้หลวงหน้าวัง ขุนศรีเสาวราช นำรายามีชื่อให้คุณดอกไม้ทองเงิน เครื่อง
ราชบรรณาการเข้าไป ณ กรุงเทพมหานครนั้น ได้นำรายามีชื่อเข้ากราบ
บังคมทูลละอองธุลีพระบาท ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายดอกไม้ทอง เงิน
แล้ว”

เรื่องการกระด้างกระเดื่องคิดกบฏของเจ้าพระยาไทรบุรี (ปะแงรัน) มี
อยู่ตลอดเวลาไม่นานแล้วเมื่อพมามาชักชวนให้เข้าร่วมทำสงครามกับไทย

จึงถือเป็นโอกาสดี คือเมื่อ พ.ศ. 2352 ครั้งพม่ายกทัพเรือมาตีเมืองกลาง แล้วแม่ทัพพม่าได้แต่งคนถือหนังสือลงไปเมืองไทรบุรี ดังความปรากฏในคำให้การของยลาคณะอวพม่าที่ถูกจับได้ดังนี้

“....แลจะชั้นแม่ทัพให้จะพยุเทพฤทธิ์ บันอคุณจเรที่เมียลักษณมาคุมคน 30 คน ถือหนังสือไปเมืองไทรล่ำ 1ในหนังสือนั้นว่า แต่ก่อนเมืองไทร ขึ้นแก่เมืองพม่า บัดนี้ตีกลางได้แล้ว..... ให้พระยาไทรจัดแจงดอกไม้ทอง เงิน ไปถวายตามธรรมเนียม.... พระยาไทรตอบหนังสือมา ให้ขุนนางแขกมาด้วย คนหนึ่ง มีผ้าขาว 3 พับ เทียนใหญ่ 50 เล่ม แพรแดง 2 ม้วน แพรเขียว 3 ม้วน เป็นของฝากมาให้ออเดิงวุ่น ในหนังสือพระยาไทรนั้นว่า กองทัพไทย ยกออกไปเผ่าอยู่ 3,000 ครั้งจะเข้าโดยดี เห็นยังขัดอยู่ ขอกองทัพพม่าสัก 6,000 ยกออกไปตีเมืองไทร จึงจะเข้าได้สะดวก....”

จะเห็นได้ว่าเมืองไทรบุรีอยู่ระหว่างเขาควาย ต้องคบค้าทั้ง 2 ฝ่าย คือ ไม่กล้าขัดคำสั่งของไทย แต่ก็ไม่อาจไว้วางใจพม่าว่าจะมาช่วยตามที่ขอไป หรือไม่ อาจกลายเป็นหนีเสียไปปะจระเข้ก็ได้ และพม้ามองเองก็พยายาม ขยายอิทธิพลลงมาทางปลายแหลมมลายูอยู่เช่นเดียวกัน นับตั้งแต่โบราณ มาแล้ว

ทางกรุงเทพฯ คงติดตามสังเกตความเคลื่อนไหวของเจ้าพระยาไทรบุรี (ปะแงร์น) อยู่เรื่อยมา การมาติดต่อราชการ การส่งดอกไม้ทอง เงิน พระยาไทรบุรี (ปะแงร์น) จะไม่มาเอง จะส่งบุตรและขุนนางมาแทน อ้างป่วยบ้าง ชราบ้าง แม้แต่ตนกุม่อซึ่งเป็นน้องชายคนหนึ่งของเจ้าพระยาไทรบุรี (ปะแงร์น) ก็ยังเข้ามาฟ้องต่อเจ้าพระยานครศรีธรรมราช ว่า เจ้าพระยาไทรบุรี (ปะแงร์น) ได้เอาใจออกห่างไปสมคบกับพม่า วางแผนเตรียมการจะยกทัพมาตีไทย ความจริงปรากฏอยู่ ตลอดจนพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยทรงมีรับสั่งให้มีหนังสือไปถึงเจ้าพระยานครศรี-

ธรรมราช เมื่อ พ.ศ. 2361 ว่าผู้ว่าราชการเมืองไทรบุรีนั้น จะไว้วางใจไม่ได้ ให้แต่งคนลงไปสืบราชการอย่าให้ขาดได้ เป็นต้น

ดังนั้นต่อมาเมื่อ พ.ศ. 2364 จินลิมหอยมะเกาะชาวเมืองกลาง แล่นไปค้าขายเมืองเกาะหมาก (ปีนัง) กลับมา เห็นเรือพม่าผัดสังเกด เรือลูกค้าน่าสงสัย ก็เข้าตีเอาเรือพม่าได้ คั้นเรือได้ราชสาสน์พมามีไปถึงพระยาไทรบุรี ก็จับคนและเรือมาส่งให้ผู้รักษาเมืองกลาง พระยากลางส่งหนังสือพร้อมคนพม่าและจินลิมหอย เข้ามายังกรุงเทพฯ จึงโปรดให้แปลหนังสือออกได้ความว่า พม่าไปชวนพระยาไทรบุรีให้เป็นกบฏ จึงโปรดพระราชทานบำเน็จรางวัล จินลิมหอย ตั้งให้เป็นหลวงราชกับปัดัน ทำอากรดีบุกอยู่ที่เกาะกลาง (ภูเก็ต)

จึงทรงพระราชดำริว่า เมืองไทรบุรีร่วมคิดด้วยพม่าเป็นไส้ศึกจะปล่อยไว้ไม่ได้ จึงโปรดเกล้าฯ ให้มิตรราออกไป ให้เจ้าพระยานครศรีธรรมราชหาตัวตนกูปะแงรันซึ่งเป็นเจ้าเมืองไทรบุรี เข้ามาเฝ้าถวายรายงานเพื่อจะสอบสวนเอาความจริง แต่เจ้าพระยาไทรบุรีมิได้เข้ามาตามท้องตรา เพราะรู้ตัวดีเมื่อได้รับทราบความในท้องตราแล้วก็เลยตั้งแข็งเมือง ไม่ส่งต้นไม้ทองต้นไม้เงินเข้ามาทูลเกล้าถวายตามกำหนด ไม่มีความจงรักภักดี จึงให้ยกกองทัพไปตีเอาเมืองไทรบุรีไว้เป็นเมืองขึ้นยึดอำนาจเสียให้สิทธิ์ขาด มิให้เป็นเมืองประเทศราชเหมือนแต่ก่อน

ครั้งนั้นโปรดให้เจ้าพระยานครศรีธรรมราช (พัด) เลื่อนขึ้นเป็นเจ้าพระยาสุธรรมมนตรีจางวาง จึงตั้งพระยาเสน่หามนตรีชื่อน้อย บุตรผู้ใหญ่ของท่าน (กล่าวกันว่าเป็นโอรสของพระเจ้ากรุงธนบุรี อันเกิดแก่เจ้าจอมปราง) ขึ้นเป็นเจ้าพระยานครศรีธรรมราช เมื่อเจ้าพระยานครศรีธรรมราช (น้อย) ได้ทราบท้องตราแล้วก็คิดอุบายลงใจมีหนังสือไปถึงเจ้าพระยาไทรบุรีว่า ที่กรุงเทพฯ จับได้พมามาถามได้ความว่าอู่นกแม่ทัพพม่าตั้งอยู่เมืองเกาะตะมะจะยกทัพมาตีหัวเมืองฝ่ายตะวันตกตลอดมาถึงเมืองไทรบุรี ไม่ไว้ใจแก่ราชการ จึงโปรดให้เจ้าพระยานครศรีธรรมราชยกทัพมาตั้งต่อเรือรบอยู่

เมืองตรัง คอยสู้รบมาป้องกันเมืองไทรบุรีและหัวเมืองตะวันตกไว้ ให้เจ้าพระยาไทรบุรีเอาเงินส่วยรังนกของหลวงจัดซื้อข้าวขึ้นฉางไว้ให้มากจะได้จ่ายแก่กองทัพ ครั้นแล้วเจ้าพระยาไทรบุรีตอบหนังสือมาว่า ได้จัดซื้อข้าวไว้มากแล้ว

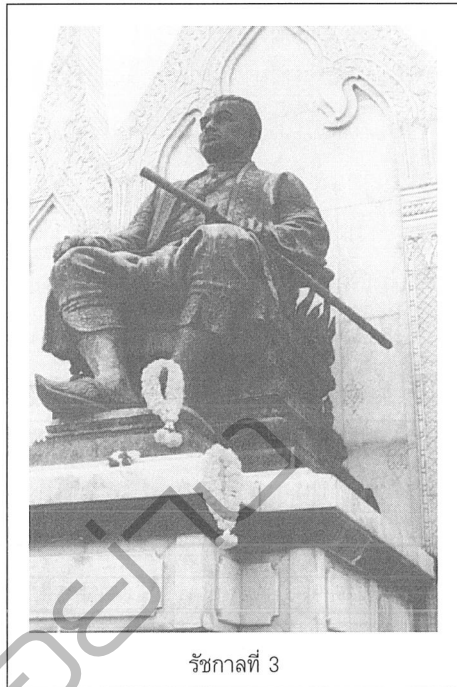
ครั้นถึง เดือนสิบสอง แรมสี่ค่ำ เจ้าพระยานครศรีธรรมราชยกทัพลงไปตั้งต่อเรือรบอยู่ที่เมืองตรัง เมื่อต่อเรือเสร็จแล้วเจ้าพระยานครศรีธรรมราชให้เรือลงไปรับบรรทุกข้าวก็ไม่ได้ เพราะพระยาไทรบุรีหยุดเตรียมการไว้ต่อสู้อย่างนี้ ทำให้เจ้าพระยานครศรีธรรมราชเห็นเป็นที่จึงยกทัพไปทางบก ให้นายทัพนายกองยกทัพเรือลงไปเข้าปากน้ำเข้าโจมตีเอาเมืองไทรบุรีพร้อมกัน ได้สู้รบกันเป็นสามารถเสียไพร่พลทั้งไทยทั้งแขกตายมาก

พอถึงเดือนสาม แรมแปดค่ำ เมืองไทรบุรีถูกล้อมอดอยากหนักเห็นท่าจะสู้ไม่ได้ เจ้าเมืองไทรบุรี (ตนกูปะเงรัง) จึงหลบหนีไปอยู่เกาะหมาก ซึ่งบริษัทอินเดียตะวันออกของอังกฤษขอเช่าเป็นที่ตั้งศูนย์กลางการค้าไปจากพระยาไทรบุรี (อับดุลละโมกุรัมชะ) บิดาของเจ้าพระยาไทรบุรี (ปะเงรัง) เมื่อ พ.ศ. 2329 ไปขอให้อังกฤษช่วยคุ้มครอง บุตรหลานศรีตะวันตกกรมการเมืองหนีไปอยู่เกาะนางกาวิ (ลังกาวิ) เจ้าพระยานครศรีธรรมราช จัดให้นายฉิมนายปานน้องๆ หลายคน คุมเรือรบเจ็ดสิบลำตามไปตีเกาะนางกาวิได้ พวกแขกชาวเมืองไทรบุรีแตกหนีกระจัดกระจายไป คีกรครั้งนั้นเสียไพร่พลมาก เจ้าพระยานครศรีธรรมราช (น้อย) จึงตั้งพระภักดีบริรักษ์ (แสง) พระเสนานุชิต (นุช) ผู้บุตรอยู่รักษาเมืองไทรบุรี และกวาดต้อนครอบครัวเชลยเข้ามาไว้ยังเมืองพัทลุง นครศรีธรรมราช และไชยา เพื่อตัดกำลังให้อ่อนลง ชาวเมืองไทรบุรีเหล่านี้มีฝีมือทางช่างหัตถกรรม ทำให้มาประกอบอาชีพทอผ้า ทำเครื่องประดับสตรี เครื่องเงินเครื่องทอง ทำภาชนะเครื่องทองเหลือง นานาชนิดจนมีชื่อเสียงเจริญรุ่งเรืองมาจนทุกวันนี้ จากความดีความชอบครั้งนี้เจ้าพระยาครศรีธรรมราช (น้อย) ซึ่งเดิมมีบรรดาศักดิ์เพียงชั้นพระยา

ก็ได้รับพระราชทานเลื่อนยศ
ขึ้นเป็น “เจ้าพระยา”

✿ สมัยรัชกาลที่ 3

เมื่อ พ.ศ. 2374 เดือน 4
ขึ้น 1 ค่ำ มีใบบอกพระยา
สงขลาเข้ามาภายหลังบอก
เมืองนครศรีธรรมราช ใจ
ความว่า เมืองไทรบุรีซึ่งขึ้นกับ
เมืองนครศรีธรรมราชนั้น ถูก
ตนกูเดนหลานพระยาไทรบุรี
(อ้างว่าเป็นบุตรของตนกูราชา
ผู้เป็นพี่เจ้าพระยาไทรบุรี) ยก
เข้าตีเอาเมืองคืนได้ เมื่อวันที่

รัชกาลที่ 3

ศุกร์ เดือน 3 แรม 1 ค่ำ เจ้าพระยานครศรีธรรมราชจึงให้พระสุนทร
ข้าหลวงในกรมพระราชวังบวรสถานมงคล ซึ่งขณะนั้นไปราชการที่เมือง
นครศรีธรรมราช ถือหนังสือไปเกณฑ์กองทัพเมืองสงขลา พระยาสงขลาจึง
ให้พระสุนทรข้าหลวงออกไปเกณฑ์กองทัพหัวเมืองมลายูทั้ง 7 ชวามลายู
บิดเบือนไม่เต็มใจร่วมมือ พระสุนทรจึงเอาตัวศรีตะวันกรมการมาทำโทษ
แล้วปรับลงเป็นเงินทอง หัวเมืองมลายูก็เป็นกบฏขึ้นทุกเมือง (เนื่องจาก
ไม่พอใจที่จะเกณฑ์เอาชาวมลายูให้ไปรบกับชาวมลายูด้วยกันนับถือศาสนา
เดียวกัน) จึงได้โปรดให้กองทัพกรุงเทพฯ ออกไปช่วยพระยาสงขลา 4 ทပ်
แต่กำลังที่ยกลงไปนั้นไม่พอปราบกบฏลงได้จึงรายงานเข้ามายังกรุงเทพฯ

ลุศักราช พ.ศ. 2375 เจ้าพระยาพระคลังสมุหกลาโหมยกทัพเมือง
กรุงออกไปถึงเมืองสงขลา เมื่อเดือน 5 แรม 7 ค่ำ พอเจ้าพระยานครศรี-

ธรรมราช (น้อย) ตีเมืองไทรไต่ ตนกูเดนศรีตะวันตกการฆ่าตัวตายเสีย
สิ้น เจ้าพระยานครศรีธรรมราชจัดการบ้านเมืองเรียบร้อยแล้วก็ยกทัพมา
ที่เมืองสงขลา ถึงก่อนเจ้าพระยาพระคลัง ครั้งนั้นเมื่อตนกูเดนตีเมืองไทรบุรี
จากไทยได้ ก็เป็นเหตุให้มลายูในหัวเมืองทั้ง 7 (ปัตตานีเดิม) พลอยก่อการ
กบฏขึ้นด้วย เจ้าพระยานครศรีธรรมราช (น้อย) จึงได้ตกแต่งเรือรบเรือ
ไล่เมืองสงขลา จะให้ยกลงไปปิดคลองบางน้ำจืดปากน้ำเมืองตานีทางหนึ่ง
พอเจ้าพระยาพระคลังไปถึงปรึกษากัน จะให้พระยาราชวังสันเป็นแม่ทัพเรือ
ยกไป เจ้าพระยาพระคลังและเจ้าพระยานครศรีธรรมราชจะยกลงไปทาง
บก จึงสามารถปราบเมืองกลับคืน ตรึงกาญ ปัตตานี หัวเมืองมลายูให้สงบ
ราบคาบได้ทั้งหมด

อย่างไรก็ตามถึง พ.ศ. 2381 เมืองไทรบุรีเกิดความไม่สงบขึ้นอีก คือ
ตนกูมะหะหมัดสหัสหลานตนกูปะแฉวันเจ้าเมืองไทรบุรีคนก่อนพร้อมกับ
ตนกูมะหะหมัดอาเกบ (บ้างว่าตนกูอัปดุลเลาะห์) และหวันมาลี (หมาดหลี่)
ซึ่งเมื่อครั้งเสียเมืองไทรบุรีได้หลบหนีไปเป็นสลัดอยู่ในทะเลแถวเกาะยาว
ระหว่างนั้นสามารถเกลี้ยกล่อมผู้คนมาเป็นพวกได้มาก แล้วก็ยกเข้าตีเมือง
ตรังเมื่อยึดได้ให้หวันมาลีอยู่รักษา แล้วก็ยกมาตีเมืองไทรบุรี พระภักดีบริรักษ์
(แสง) ซึ่งต่อมาได้เลื่อนเป็นพระยาภักดีเบศร์ (แสง) เป็นพระยาไทรบุรี
และพระเสนานุชิต (นุช) ผู้น้อง ซึ่งเป็นบุตรเจ้าพระยานครศรีธรรมราชอยู่
รักษาเมือง พิจารณาเห็นว่าทั้งทหารและพลเมืองส่วนใหญ่เป็นชาวมลายูคน
ไทยมีน้อย จะอยู่รักษาป้องกันเมืองไว้ไม่ได้ จึงล่าถอยหนีออกมาอยู่เมืองพัทลุง
อีก และมีใบบอกรายงานเข้ามา

ขณะนั้นเจ้าพระยานครศรีธรรมราชเข้ามาราชการอยู่ ณ กรุงเทพฯ
เพื่อร่วมงานถวายพระเพลิงพระศพสมเด็จพระศรีสุลาไลย สมเด็จพระชนนี
พันปีหลวง รวมทั้งผู้ว่าราชการหัวเมืองปักษ์ใต้ทั้งหมดต่างเดินทางเข้ามา
ร่วมงานถวายพระเพลิงพระศพไม่มีใครอยู่ดูแลรักษาเมืองเป็นเหตุให้หลาน

"การศึกษาประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นอกจากจะเริ่มค้นคว้า
กว่าชาวตะวันตกหลายทศวรรษแล้ว เรายังขาดเอกสารหลักฐานขึ้นต้นอีกด้วย
ทำให้ต้องเดินตามหลังเขาอยู่ห่างไป เหตุที่ทำให้การศึกษาค้นคว้าของชาวตะวันตก
เจริญก้าวหน้าขึ้น อยู่ที่รับหลักถูกและจับจริงด้วย

อย่างเขาจะศึกษาเรื่องเมืองไทย แรกจำเป็นต้องเรียนภาษาไทยก่อน
เรียนขนาดอ่านออกเขียนได้ พูดได้ ขึ้นต่อไปจึงเริ่มอ่านแปล พงสาวดาร ตำนาน
คัมภีร์ ศิลาจารึก กฎหมายตราสามดวง วรรณคดีเอก และอื่นๆ ที่เป็นแก่นและ
หัวใจออกเป็นภาษาของเขา ดังนั้นเขาจึงไม่เพียงเห็นเลือดเนื้อเท่านั้น แต่เห็น
เข้าไปถึงกระดูกรากเหง้าของคนไทยอย่างแท้จริง และชาวตะวันตกนั้นเองที่ได้
เข้ามาเป็นผู้ริเริ่มก่อตั้งสมาคมเพื่อการศึกษาค้นคว้าทางวิชาการขึ้นไว้เกือบทุกประเทศ
และยังสืบทอดพันธุ์ที่ชื่อมาจนทุกวันนี้ ซึ่งบ้านเราก็คือ สมาคมสยาม เป็นต้น

หนังสือ "ตำนานมะโรง มหาวงศ์" เล่มนี้ เป็นผลผลิตหนึ่งของคน
รุ่นก่อนที่ล้มกันไปแล้ว ซึ่งผู้เขียนได้อาศัยเวลาศึกษาค้นคว้าอยู่เสมอ และเห็น
ควรเผยแพร่ให้ผู้อื่นได้ทราบด้วย เพื่อจะเป็นประโยชน์บ้างไม่มากนักขอ"

ตำนานมะโรง มหาวงศ์
พงสาวดารเมืองใหญ่

The Knowledge Center

นำเสนอหนังสือดี มีคุณค่า

You are here
see only the concept
the duckies - the
6,000 ft. above
Eternal Spring, who
- listen to the top
butterflies as big
air heavy with
switch yourself in
Smokehouse, a
purpose. And
thermometer is in
heart, and your
command. Go to
anticipate another
Funters Sim
Golfing, Fishing, and

do. They
ports and
Valley of
in Forests
capture
be confused
as you can
at Funters
that very
lit, and the
in your
is at your
be in, and